Buitenveldert Verdichting vanuit AUP gedachtegoed

Verkenning verdichting Buitenveldert vanuit het AUP gedachtegoed

Werkdocument

Datum 21-01-2024
Werkatelier 1

MUST

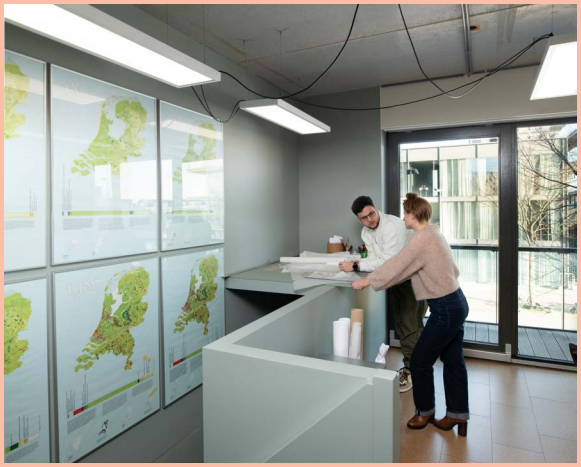

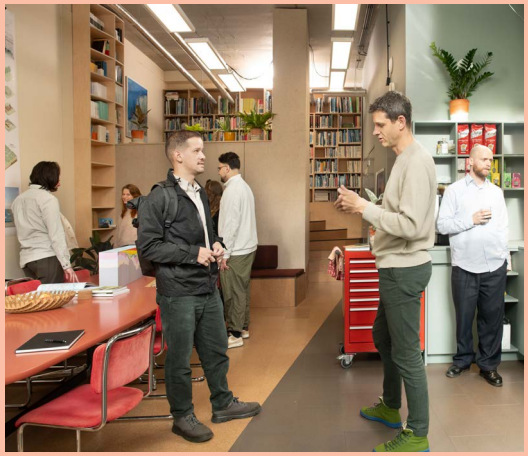

Wij ontwerpen aan een **rechtvaardige leefomgeving** die *gezonder* en *mooier* is, gericht op een *duurzame toekomst*.

Inhoudsopgave

1. Beloftes van het AUP
2. Analyse geleefde Buitenveldert
   Wat was, Was is, Wat kan
3. Nieuwe kansen- en waardekaart

1. Beloftes van het AUP

Bevlogen zoektocht naar een betere toekomst voor de hele samenleving

Het Algemeen Uitbreidingsplan van Amsterdam

- Uitgangspunt bij het ontwerpen van de wijken en de woningen was de toetreding van **licht, lucht en ruimte**.
- Een **open verkaveling** in stroken was daarvoor de oplossing: een combinatie van **laag-, middelhoog- en hoogbouw** waarbij het **groen om de bebouwing heen 'vloeit'**.
- 'Bevlogen zoektocht naar een betere toekomst voor de hele samenleving'
- De realisering van het Algemeen Uitbreidingsplan te karakterisren als een lange zoektocht naar de ideale verschijningsvorm van de woonwijk in open bebouwing.
- Van Eesteren vond Buitenveldert het **meest geslaagd** van het AUP: de hoven, de relatie tussen architectuur, groen en infrastructuur waren daar zoals hij het had bedacht.

''Als je werkelijk wilt weten hoe ik het AUP bedoeld heb, dan moet je in Buitenveldert gaan kijken'' - Van Eesteren

Plankaart Algemeen Uitbreidingsplan Amsterdam (1935)
Bron: Stadsarchief Amsterdam

bureau voorlichting
en representatie
gemeente amsterdam
Voorlichting

Stadhuis, O.Z. Voorburgwal 199, telefoon 21 44 55

Amsterdam, april 1965

Aan de inwoners van Buitenveldert,

Uw stadswijk Buitenveldert begint nu zo langzamerhand haar definitieve vorm te krijgen. Toch zullen er nog vele gebouwen moeten verrijzen en vele wegen en plantsoenen worden aangelegd, voordat Buitenveldert geheel is afgebouwd en zijn eigen karakter heeft verkregen.
U zult zich ongetwijfeld wel eens hebben afgevraagd wat er gaat gebeuren met alle nog onbebouwde terreinen in uw omgeving. Het doet mij een genoegen u in dit vouwblad een antwoord op deze vraag te kunnen geven. Voor alle open plekken in uw stadsdeel is namelijk een bestemming vastgesteld. Hoewel niet alle plannen binnenkort kunnen worden uitgevoerd - de bouw van een nieuwe stadswijk vergt nu eenmaal zijn tijd - zult U zich aan de hand van dit vouwblad een goed beeld kunnen vormen van Buitenveldert in de toekomst.

De Directeur van het Bureau Voorlichting en Representatie der Gemeente Amsterdam,

Mr.P.J.Mijksenaar

Het bouwen van een nieuwe stad

Veronderstel eens, dat u een uitnodiging kreeg om, waar dan ook in Nederland, een stad te bouwen. Een stad, kant en klaar, geschikt om in te wonen en te werken. Een stad met moderne verkeerswegen en ruimte voor recreatie, spel en sport. Een vreemde uitnodiging misschien, maar omdat u toevallig toch niets om handen had, greep u deze gelegenheid, waaraan u stellig de veelzijdigheid van uw talenten zou kunnen toetsen, met beide handen aan. Want veelzijdig zou u wel moeten zijn. Vanzelfsprekend, zouden we haast zeggen. Allereerst moet u zich nu gaan verdiepen in de vraag, aan welke eisen uw stad zal moeten voldoen, hoeveel mensen u woonruimte moet verschaffen, welke woningen, kerken, scholen, wegen, havens, industrieterreinen, parken, waterwegen, bruggen, enz. er moeten komen.
Als u al deze gegevens hebt verzameld en tot een bepaalde conclusie bent gekomen, gaat u na een grondige studie aan de slag om een fraai stadsplan te maken. Na geruime tijd stevig doorwerken bent u hiermee klaar en bent u bereid, met de praktische uitvoering van de u toevertrouwde opdracht te beginnen. U zult dan een paar stevige stappers moeten aantrekken, want nu gaat u de boer op om te trachten de grond, waarop u uw stad wilt bouwen, te kopen. Laten we aannemen, dat het u bij deze pogingen nogal meeloopt en dat u er vlot in slaagt de nodige gronden aan te kopen. Dan bent u er nog niet, want vooral als u in het westen van ons land een plaatsje hebt gezocht, zult u de grond eerst geschikt moeten maken om erop te bouwen, bijvoorbeeld door zandophoging.
Dan gaat u die grond, met het door u gemaakte stadsplan als leidraad, verdelen. U verkoopt hier en daar wat of geeft het uit in erfpacht aan belangstellenden, die bereid zijn op die stukken grond te gaan bouwen.
Maar u kunt nog steeds niet op uw lauweren rusten, want u bent inmiddels weer vlijtig aan de slag gegaan en u begint straten en wegen aan te leggen; u zorgt voor de riolering, gas- en waterleiding, de elektriciteit.
U graaft waterwegen en havens en bouwt bruggen.
Ook de grote openbare gebouwen neemt u alvast voor uw rekening, zoals elektrische centrales, scholen, brandweerkazernes, politieposten, haveninstallaties, ziekenhuizen en laboratoria. Ook een luchthaven of een tunnel kan geen kwaad. Enfin, u ziet maar . . .
Daarna gaat u uw stad eens fijn aankleden. Parken en plantsoenen verrijzen onder uw nijvere handen. Sportvelden en een bos voor recreatie zijn voor de toekomstige bewoners van uw stad beslist noodzakelijk. U plant bomen en legt speelplaatsen voor de jeugd aan. Kortom, u houdt rekening met de behoeften van alle inwoners van uw stad. En dan bent u klaar, dacht u . . . Alles is gloednieuw en u kunt voorlopig op uw verdiende lauweren gaan rusten. Maar dan vooral niet te lang natuurlijk, want ook een nieuwe stad vraagt om haar onderhoud.
Maar u kijkt nu tevreden om u heen. U heeft er natuurlijk, zo in uw eentje, wel wat tijd aan moeten besteden, maar nu bruist dan ook het stadsleven om u heen. Het rumoer van het verkeer, dat dit onvermijdelijk meebrengt, klinkt u als muziek in de oren, want het is een bewijs, dat uw stad bloeit en . . . groeit. Maar dat is voor latere zorg, al doet u er natuurlijk goed aan in uw schaarse vrije uurtjes ook eens aandacht te besteden aan, de toekomst van uw stad. Want het kon wel eens zijn, dat uw stad zich zo voorspoedig ontwikkelt, dat uw ongetwijfeld optimistische verwachtingen vér worden overtroffen. Dan moet u klaar zijn met uw plannen, opdat uw schepping zich ook in de toekomst ten volle kan ontplooien. Gelukkig maar, dat u nooit voor een opdracht gesteld zult worden, zoals die hiervoor werd omschreven. Wan talleen een goed ingespeeld team van wetenschapsmensen en technici zal in staat zijn, in de loop van een aantal jaren aan een dergelijke gedachte vorm te geven.

Het gebouwencomplex van het academisch ziekenhuis van de Vrije Universiteit, gezien vanaf de Buitenveldertselaan

Het Christelijk Lyceum Buitenveldert aan de zuidrand van de tuinstad

Ruime rijwegen garanderen - ook in de toekomst - een vlotte doorstroming van het verkeer

Volig winkelen op één der winkelpleintjes aan de Kastelenstraat

Hoog- en laagbouw wisselen elkaar harmonisch af

AV bureau voorlichting en representatie gemeente amsterdam
Voorlichting

Amsterdam, april 1965

Aan de inwoners van Buitenveldert,

Uw stadswijk Buitenveldert begint nu zo langzamerhand haar definitieve vorm te krijgen. Toch zullen er nog vele gebouwen moeten verrijzen en vele wegen en aangelegd, voordat Buitenveldert geheel is afgebouwd en zijn ft verkregen.
ijfeld wel eens hebben afgevraagd wat er gaat gebeuren met alle reinen in uw omgeving. Het doet mij een genoegen u in dit ord op deze vraag te kunnen geven. Voor alle open plekken in melijk een bestemming vastgesteld. Hoewel niet alle plannen worden uitgevoerd - de bouw van een nieuwe stadswijk vergt nu zult U zich aan de hand van dit vouwblad een goed beeld kunnen eldert in de toekomst.

et Bureau Voorlichting en Representatie der Gemeente Amsterdam,

Mr.P.J.Mijksenaar

Stadhuis, O.Z. Voorburgwal 199, telefoon 21 44 55

Het bouwen van een nieuwe stad

"Veronderstel eens dat u een uitnodiging kreeg om waar dan ook in Nederland, een stad te bouwen. Een stad, kant en klaar, geschikt om te wonen en te werken. Een stad met moderne verkeerswegen en ruimte voor recreatie, spel en sport".

scholen, wegen, havens, industrieterreinen, parken, waterwegen, bruggen, enz. er moeten komen.
Als u al deze gegevens hebt verzameld en tot een bepaalde conclusie bent gekomen, gaat u na een grondige studie aan de slag om een fraai stadsplan te maken. Na geruime tijd stevig doorwerken bent u hiermee klaar en bent u bereid, met de praktische uitvoering van de u toevertrouwde opdracht te beginnen. U zult dan een paar stevige stappers moeten aantrekken, want nu gaat u de boer op om te trachten de grond, waarop u uw stad wilt bouwen, te kopen. Laten we aannemen, dat het u bij deze pogingen nogal meeloopt en dat u er vlot in slaagt de nodige gronden aan te kopen. Dan bent u er nog niet, want vooral als u in het westen van ons land een plaatsje hebt gezocht, zult u de grond eerst geschikt moeten maken om erop te bouwen, bijvoorbeeld door zandophoging.
Dan gaat u die grond, met het door u gemaakte stadsplan als leidraad, verdelen. U verkoopt hier en daar wat of geeft het uit in erfpacht aan belangstellenden, die bereid zijn op die stukken grond te gaan bouwen.
Maar u kunt nog steeds niet op uw lauweren rusten, want u bent inmiddels weer vlijtig aan de slag gegaan en u begint

straten en wegen aan te leggen, u zorgt voor de riolering, gas- en waterleiding, de elektriciteit.
U graaft waterwegen en havens en bouwt bruggen.
Ook de grote openbare gebouwen neemt u alvast voor uw rekening, zoals elektrische centrales, scholen, brandweerkazernes, politieposten, haveninstallaties, ziekenhuizen en laboratoria. Ook een luchthaven of een tunnel kan geen kwaad. Enfin, u ziet maar . . .
Daarna gaat u uw stad eens fijn aankleden. Parken en plantsoenen verrijzen onder uw nijvere handen. Sportvelden en een bos voor recreatie zijn voor de toekomstige bewoners van uw stad beslist noodzakelijk. U plant bomen en legt speelplaatsen voor de jeugd aan. Kortom, u houdt rekening met de behoeften van alle inwoners van uw stad. En dan bent u klaar, dacht u . . . Alles is gloednieuw en u kunt voorlopig op uw verdiende lauweren gaan rusten. Maar dan vooral niet te lang natuurlijk, want ook een nieuwe stad vraagt om haar onderhoud.
Maar u kijkt nu tevreden om u heen. U heeft er natuurlijk, zo in uw eentje, wel wat tijd aan moeten besteden, maar nu bruist dan ook het stadsleven om u heen. Het rumoer van het verkeer, dat dit onvermijdelijk meebrengt, klinkt u als muziek in de oren, want het is een bewijs, dat uw stad

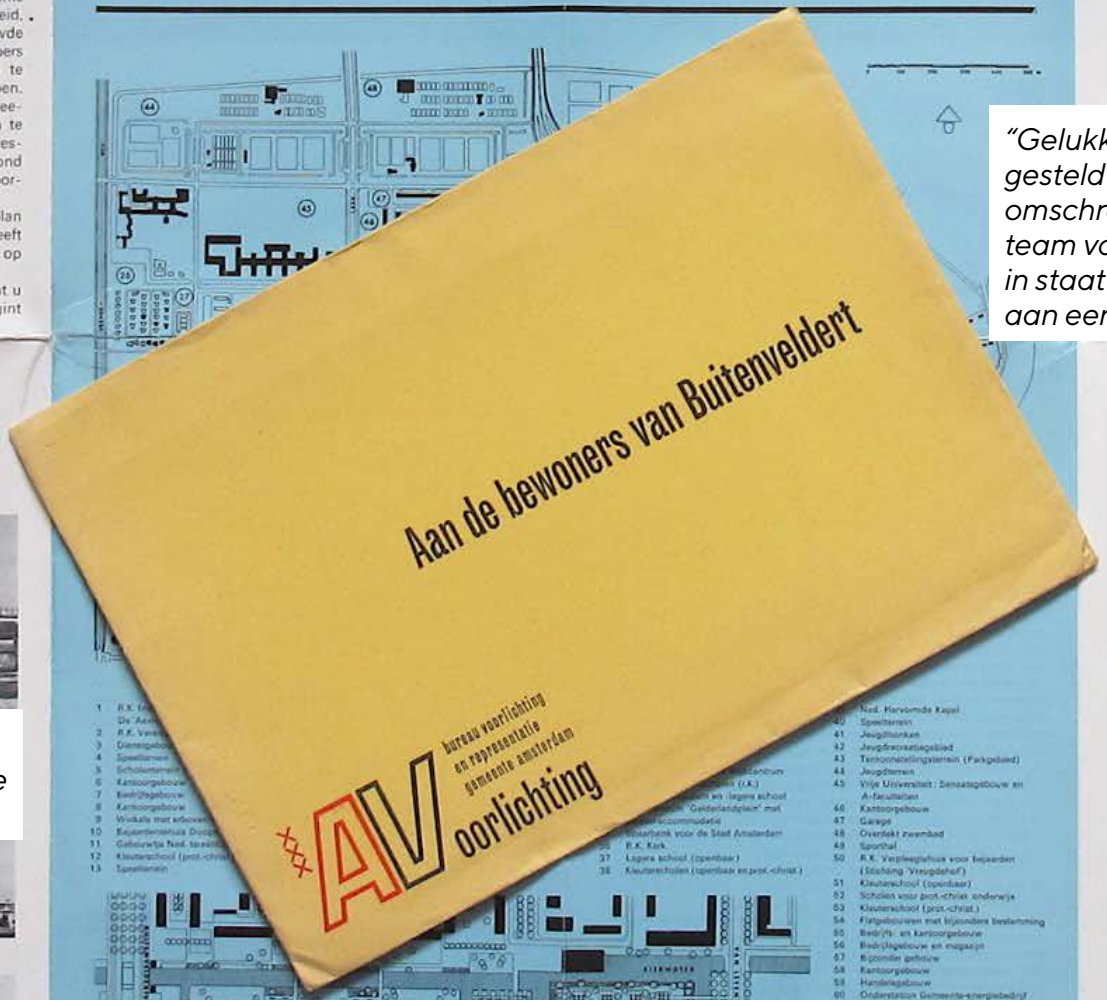

"Gelukkig maar, dat u nooit voor een opdracht gesteld zult worden, zoals die hiervoor werd omschreven. Want alleen een goed ingespeeld team van wetenschapsmensen en technici zal in staat zijn, in de loop van een aantal jaren aan een dergelijke gedachte vorm te geven"

Het gebouwencomplex van het academisch ziekenhuis van de Vrije Universiteit, gezien vanaf de Buitenveldertselaan

Ruime rijwegen garanderen – ook in de toekomst – een vlotte doorstroming van het verkeer

Ruime rijwegen garanderen – ook in de toekomst – een vlotte doorstroming van het verkeer

Veilig winkelen op één de winkelpleintjes aan de Kastelenstraat

Hoog- en laagbouw wisselen elkaar harmonisch af

Herijking gedachtegoed AUP

Hedendaagse interpretatie van AUP principes

Wat was

zoals Buitenveldert is opgeleverd, het voorziene gebruik en geleefde gebruik kort na de oplevering

Wat is

hoe de stad volwassen is geworden, zich heeft ontwikkeld en vandaag geleefd wordt

Wat kan

een verkenning van de toekomstige geleefde stad, waar stuur je op voor de toekomst?

TOEN NU STRAKS

WAARDERINGSKAART AUP

voorbeeld Orde 1 gebouw en buitenruimte Nijenburg (waardering paars op alle vier de aspecten)

voorbeeld Orde 2 gebouwen

voorbeeld Orde 3 gebouwen

Ordes gebouw

- Orde 1
- Orde 2
- Orde 3
- Basisorde

PRINCIPES VAN BUITENVELDERT

TOEKOMSTWAARDE

Structuur met licht, lucht en ruimte

- Een raster van (hoofd)verkeersaders, waartussen de verschillende woonbuurten liggen waarin een grote diversiteit aan woontypologieën is toegepast.
- Strook- en haakverkavelingen in een groene omgeving
- Binnen één woonveld geen groot contrast tussen laag-, midden- en hoogbouw
- Variatie in bebouwing volgens een vastgesteld systeem: stedenbouwkundige ritmes

BELEVINGSWAARDE

Groene woonomgeving

- Doorlopende groen ruimte, vanaf de woning naar de grote schaal van het landschap
- Assymetrische straatprofielen met één groene zijde voor een doorgaand groen beeld door de wijk
- Geënsceneerde groene wandelroutes
- Ruimtelijke schakeling van de tussenlaag is cruciaal voor het tuinstadkarakter
- De plaatsing van bomen en hagen is zo ontworpen dat de compositie van de bebouwing wordt ondersteund, door ruimtes te begrenzen of te verbind
- Tuinstadkarakter wordt niet bepaald door de oppervlakte groen, maar door het systeem van het groen.

GEBRUIKSWAARDE

Samenwonen volgens de wijkgedachte

- ‘‘De wijk als een zelfstandige eenheid met een duidelijke hiërarchie van woning, woonstraat, woonbuurt naar woonwijk. De tegenstelling individu – collectief bepaalde de vormgeving van de wijk waarin de woning werd benadrukt als het domein van het individu en de straat, het plein, het buurthuis en de groenvoorzieningen als domeinen van ontmoeting tussen het individu en de gemeenschap. Doel van dit alles was een sterke buurtbinding.’’

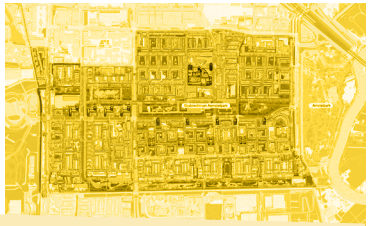

GEBRUIKSWAARDE

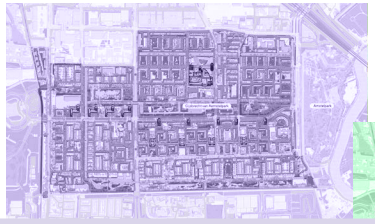

TOEKOMSTWAARDE

BELEVINGSWAARDE

PRINCIPES AUP & CULTUUR-HISTORISCHE WAARDE

+

=

VERBEELDING TOEKOMST BUITENVELDERT

GELEEFDE WAARDEKAART & ONTWIKKELKANSEN

Wat was	Wat is	Wat kan
Toen	Nu	Wat komt

2. Wat was, wat is, wat kan
Een analyse van de geleefde waarde van Buitenveldert

TOEKOMSTWAARDE: STRUCTUUR MET LICHT, LUCHT EN RUIMTE

BUITENVELDERT STEEDS MEER ONDERDEEL VAN DE STAD

TOEN	NU	STRAKS
Los van de stad	**Aangehecht bij de stad**	**Onderdeel van de stad**
Aanvankelijk geïsoleerd stadsdeel.	Bouw van de Zuid-as en uitbreiding van Amstelveen is Buitenveldert aan de stad vast komen te liggen.	De stad omarmen, complete stad, bestaand lokaal luw karakter koesteren.

VERSCHUIVING IN STRUCTURERENDE ASSEN

Buitenveldertselaan als belangrijke stads-as
Bron: Hans Aarsman
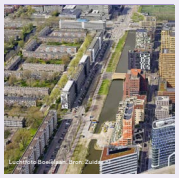
Luchtfoto Boelelaan. Bron: Zuidas

TOEN	NU	STRAKS
Rotterdamse weg als geplande toegang	**Niet gerealiseerde verbindingen en verschuiving zwaartepunt**	**Kansen niet AUP-deel en opnieuw verschuiving zwaartepunt**
De geplande doorgaande wegen aan de oost- en zuidzijde zijn geschrapt. Hierdoor is meer verkeersdruk op de Buitenveldertselaan en de Amstelveenseweg gekomen.	Buitenveldertselaan nieuw zwaartepunt van de wijk door niet gerealiseerde infrastructuur. Gebied Rotterdamseweg later ingevuld	Herstellen van AUP principes bij verdichting gebied Rotterdamse weg. De Boelelaan niet meer scheidend maar verbindend.

HARMONIE IN STEDENBOUWKUNDIG RITME IS ZOEK

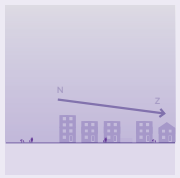

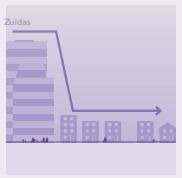

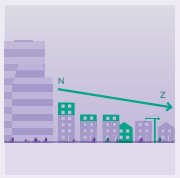

TOEN	NU	STRAKS
"Hoog- en laagbouw wisselen elkaar harmonisch af"	**Schaalbreuk door Zuidas en zoekend naar verdichtingsvisie**	**Harmonie zoeken en overgangen verzachten**
Buitenveldert is opgebouwd volgens zorgvuldig stedenbouwkundig ritmes.	Hoogtewerking van de torens van de Zuidas doorbreken het ritme.	Zuidas geeft aanleiding om hoger te bouwen aan noordkant en minder intensief in het zuiden.

OVERMAAT OPENBARE RUIMTE

Hiërarchie en doorkoppeling groensysteem
Bron: Atlas AUP Gebieden, Bureau Monumenten & Archeologie Amsterdam.

Ongedefinieerde, lappendeken groene ruimte Weerdesteijn.
Bron: Google Maps

Gezicht omgevormd tot Moestuin de Hoop bij de Gaasperplaspolder. Bron: Natuur- en Milieuteam Zuid.

TOEN	NU	STRAKS
Uniek in verhouding uitgeef-baar/niet-uitgeefbaar	**Differentiatie openbare ruimte niet overal tot expressie**	**Systeem belangrijker dan oppervlakte**
Buitenveldert is zeer groen en gerea-liseerd in een verhouding uitgeefbaar/ niet-uitgeefbaar die vandaag de dag niet meer voorkomt.	Openheid en groene, ruime opzet wordt erg gewaardeerd Maar niet overal komt de differentiatie van de (groene) openbare ruimte goed tot expressie Overmaat in de openbare ruimte	Tuinstadkarakter wordt niet bepaald door oppervlakte groen of open ruimte, maar door het systeem Bij aanpassingen rekening houden met de positie en functie in het grotere groen- en openbare ruimte systeem Meer betekenis geven aan de inrichting van onge-bruikte en minder gedefinieerde (groene) ruimte In uitzonderlijke gevallen overmaat gebruiken voor verdichting

BELEVINGSWAARDE: GROENE WOONOMGEVING

VRAAG NAAR MEER DIVERSITEIT IN GROEN

Groenerbol Wijkburg in de Buitenveldert Gelderland-plantsoen. Bron: Stadsarchief Amsterdam

Prieslandstraat gezien. Bron: Google Streetview

TOEN	NU	STRAKS
Rijkelijk aangelegd groen	**Onderhoudsbudgetten bepalen kwaliteit**	**Stadsbiotoop**
Divers, maakbaar en gecomponeerd.	Minder variatie overgebleven. Differentiatie van groene ruimtes komt niet overal goed tot expressie.	Natuur meer zijn gang laten gaan. Meer diversiteit: afgestemd op verschil-lende soorten, gelaagde opbouw, bloei-perioden.

BOMEN UITGEGROEID TOT MONUMENTEN

Kort na oplevering Nederstrich 168-216 (Buitenveldert Oostmeerbuurt)
Bron: Stadsarchief Amsterdam

Straatbeeld vandaag
Bron: Google Streetview
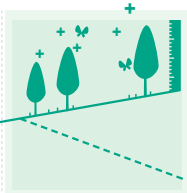

TOEN	NU	STRAKS
Bomen net aangeplant	**Volwassen bomen bepalen het beeld**	**Diversiteit in bomenbestand**
Structuur en beleving groen nog niet ver ontwikkeld na oplevering.	Zijn beeldbepalend en vormen stedelijke ruimtes.	Behouden monumentale kwaliteit bomen. Bomen van verschillende generaties. Diversiteit in leeftijd en soorten.

FUNCTIE VAN GROEN IS VERANDERD MET DE TIJD

Een nooddorp wordt een hoofdstad: Jan van Galenstraat, Amsterdam-Zuid, 1945. Bron: Stadsarchief Amsterdam

Voetballer Buitenveldert op Lastgrasveld.
Bron: Stadsarchief Amsterdam

TOEN	NU	STRAKS
Groen als cultuurgoed en in ruime mate aanwezig	**Gericht op gebruikswaarde**	**Waardebewust omgaan met groen**
Het groen staat ten dienste van het mo-derne stedelijke leven.	Groen in dienst van recreatief gebruik. Kansen voor bijvoorbeeld biodiversiteit nog niet optimaal benut.	Meervoudig ruimtegebruik. Handelen naar de waarde van groen en klimaatuit-dagingen die op ons afkomen: Biodiversiteitsverlies, weersextremen (hit-testress, wateroverlast, droogte), plagen.

GEBRUIKSWAARDE: SAMENWONEN VOLGENS DE WIJKGEDACHTE

BEVOLKINGSSAMENSTELLING EN CULTURELE DIVERSITEIT CONSTANT IN BEWEGING

TOEN	NU	STRAKS
Homogene samenleving	**Heterogene samenleving**	**Creëer de ruimte voor ontmoeting**
Aanvankelijk vormden de bewoners die naar Buitenveldert verhuisden een homo-gene groep. Al vroeg verhuisden ook veel jonge joodse gezinnen. Belangrijke factor was de nabijheid van joodse voorzienin-gen.	Samenleving is veel diverser geworden. Voorbeeld: Specifiek voor Buitenveldert zijn er veel Japanse te vinden. Zij hebben een klein micro-klimaat met eigen voor-zieningen. Mede onder invloed van de Zuidas, is er ook een expat-gemeenschap bijgekomen.	Een 'high trust society' (SCP, 2024). Het sociaal vertrouwen is hoog: de meeste mensen voelen zich verbonden met elkaar en ze voelen zich thuis in Nederland, maar dit geldt niet voor iedereen. Samen ver-schillend.

VERANDERING IN GROOTTE EN SAMENSTELLING HUISHOUDENS

Pas getrouwd echtpaar uit Amerika gestart van hun nieuwe avontuur in Buitenveldert. Bron: Stadsarchief Amsterdam
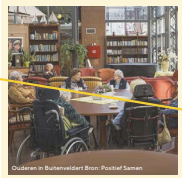
Ouderen in Buitenveldert Bron: Positief Samen

TOEN	NU	STRAKS
Veelal gezinnen: vaak veel personen per woning	**Verdunning huishoudens**	**Verdichting inzitten om levenslang wonen in de wijk mogelijk te maken**
Afstemming bewoners en woningen. In korte tijd had de wijk veel gezinnen met kinderen.	Tegenwoordig naar verhouding veel ouderen, ca. 22% van de bevolking is 65 jaar of ouder. Ook samenlevingsopbouw is veranderd. Er zijn meer alleenstaanden en gezinnen krijgen gemiddeld minder kinderen. De bevolkingsdichtheid is nog maar half zo hoog dan begin van de wijk.	Doorstroming binnen de wijk bevorderen met meer passende woningen: Levensloopbestendige woningen Toevoegen van kleinere woningen

AUTO LANG DOMINANT GEWEEST IN RUIMTELIJKE KEUZES

Weltevrij vandaag. Geparkeerde auto's op de oprit
Bron: Stadsarchief Amsterdam

Is het omvormen van garagebossen tot woonruimte eenvoudig?
Bron: Google Streetview.

TOEN	NU	STRAKS
"Ruime rijwegen garanderen - ook in de toekomst - een vlotte doorstroming van het verkeer "	**Alles in de wijk is auto-bereikbaar**	**Langzaam verkeer leidend en sti-muleren auto als gedeeld bezit**
De wijk is ontworpen voor autobezit. In het zuidelijke deel van de wijk heeft de helft van de woningen een garagebox of inpan-dige garage. Voorbeeld: Drive-inwoningen.	Vandaag is dit grotendeels hetzelfde. Gepar-keerde auto's bepalen het beeld. In delen van de wijk onderbezetting van parkeren. Voorbeeld: De garages zijn te klein voor moder-nere auto's of zijn omgebouwd naar woon-wer-kruimte. Bewoners parkeren op de oprit.	Autoafhankelijkheid verminderen door bereikbaarheid verbeteren in slecht be-reikbare delen van de wijk. Langzaam ver-plaatsingen leidend maken en verbeteren OV-toegankelijkheid in slecht bereikbare delen. Ruimte die hiervoor vrijkomt is een kans om ontmoeting centraal te stellen.

COMMERCIE BOVEN ONTMOETING

Gelderlandplein 117 met winkels en woningen. Ontwerp winkelcentrum
Bron: Stadsarchief Amsterdam

Winkelplein Kastelenstraat heractiveren.
Bron: Stadsarchief Amsterdam

TOEN	NU	STRAKS
"Veilig winkelen op één de winkelpleintjes"	**Tweedeling in voorzieningen**	**Verdichten om winkelpleintjes te activeren**
Ruim aanbod aan voorzieningen voor gehele samenleving waar ontmoeting ook centraal staat. Speciaal ontworpen winkel-pleinen verspreid door de wijk. Voorbeeld: Onverdekt Gelderlandplein.	Winkelpleinen overdekt en daardoor minder levendig, minder overlap tussen ontmoeten en winkelen. Voorbeeld: Gelderlandplein exclusief win-kelcentrum geworden.	Strategisch verdichten om draagvlak voor (buurt)voorzieningen te ondersteunen. Voorzieningen toegankelijk voor iedereen en ontmoeting faciliteren. Voorbeeld: Kastelenstraat heractiveren.

MUST

TOEKOMSTWAARDE: STRUCTUUR MET LICHT, LUCHT EN RUIMTE

BUITENVELDERT STEEDS MEER ONDERDEEL VAN DE STAD

TOEN	NU	STRAKS
Los van de stad	Aangehecht bij de stad	Onderdeel van de stad
Aanvankelijk gesloeerd stadsdeel.	Bouw van de Zuid-as en uitbreiding van Amstelveen is Buitenveldert aan de stad vast komen te liggen.	De stad omarmen, complete stad, bestaand lokaal luw karakter koesteren.

VERSCHUIVING IN STRUCTURERENDE ASSEN

TOEN	NU	STRAKS
Rotterdamse weg als geplande toegang	Niet gerealiseerde verbindingen en verschuiving zwaartepunt	Kansen niet AUP-deel en opnieuw verschuiving zwaartepunt
De geplande doorgaande wegen aan de oost- en zuidrijde zijn geschrapt. Hierdoor is meer verkeersdruk op de Buitenveldertselaan en de Amstelveenseweg gekomen.	Buitenveldertselaan nieuw zwaartepunt van de wijk door niet gerealiseerde infrastructuur. Gebied Rotterdamseweg later ingevuld	Herstellen van AUP principes bij verdichting gebied Rotterdamse weg. De Boelelaan niet meer scheidend maar verbindend.

HARMONIE IN STEDENBOUWKUNDIG RITME IS ZOEK

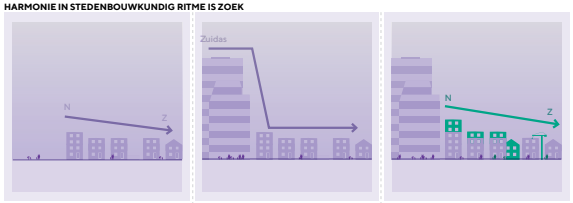

TOEN	NU	STRAKS
"Hoog- en laagbouw wisselen elkaar harmonisch af"	Schaalbreuk door Zuidas en zoekend naar verdichtingsvisie	Harmonie zoeken en overgangen verzachten
Buitenveldert is opgebouwd volgens zorgvulde stedenbouwkundig ritmes.	Hoogtewerking van de torens van de Zuidas doorbreken het ritme.	Zuidas geeft aanleiding om hoger te bouwen aan noordkant en minder intensief in het zuiden.

OVERMAAT OPENBARE RUIMTE

Hiërarchie en doorkoppeling groenssysteem
Bron: Atlas AUP Gebieden, Bureau Monumenten & Archeologie Amsterdam.

TOEN	NU	STRAKS
Uniek in verhouding uitgeef-baar/niet-uitgeefbaar	Differentiatie openbare ruimte niet overal tot expressie	Systeem belangrijker dan oppervlakte
Buitenveldert is zeer groen en gerea-liseerd in een verhouding uitgeefbaar/ niet-uitgeefbaar die vandaag de dag niet meer voorkomt.	Openheid en groene, ruime opzet wordt erg gewaardeerd Maar niet overal komt de differentiatie van de (groene) openbare ruimte goed tot expressie Overmaat in de openbare ruimte.	Tuinstadkarakter wordt niet bepaald door oppervlakte groen of open ruimte, maar door het systeem Bij aanpassingen rekening houden met de positie en functie in het grotere groen- en openbare ruimte systeem Meer betekenis geven aan de inrichting van onge-bruikte en minder gedefinieerde (groene) ruimte In uitzonderlijke gevallen overmaat gebruiken voor verdichting

BELEVINGSWAARDE: GROENE WOONOMGEVING

VRAAG NAAR MEER DIVERSITEIT IN GROEN

TOEN	NU	STRAKS
Rijkelijk aangelegd groen	Onderhoudsbudgetten bepalen kwaliteit	Stadsbiotoop
Divers, maakbaar en gecomponeerd.	Minder variatie overgebleven. Differentiatie van groene ruimtes komt niet overal goed tot expressie.	Natuur meer zijn gang laten gaan. Meer diversiteit: afgestemd op verschi-lende soorten, gelaagde opbouw, bloei-perioden.

BOMEN UITGEGROEID TOT MONUMENTEN

TOEN	NU	STRAKS
Bomen net aangeplant	Volwassen bomen bepalen het beeld	Diversiteit in bomenbestand
Structuur en beleving groen nog niet ver ontwikkeld na oplevering.	Zijn beeldbepalend en vormen stedelijke ruimtes.	Behouden monumentale kwaliteit bomen. Bomen van verschillende generaties. Diversiteit in leeftijd en soorten.

FUNCTIE VAN GROEN IS VERANDERD MET DE TIJD

TOEN	NU	STRAKS
Groen als cultuurgoed en in ruime mate aanwezig	Gericht op gebruikswaarde	Waardebewust omgaan met groen
Het groen staat ten dienste van het mo-derne stedelijke leven.	Groen in dienst van recreatief gebruik. Kansen voor bijvoorbeeld biodiversiteit nog niet optimaal benut.	Meervoudig ruimtegebruik. Handelen naar de waarde van groen en klimaatuit-dagingen die op ons afkomen. Biodiversiteitsverlies, weersextremen (hit-testress, wateroverlast, droogte), plagen.

GEBRUIKSWAARDE: SAMENWONEN VOLGENS DE WIJKGEDACHTE

BEVOLKINGSSAMENSTELLING EN CULTURELE DIVERSITEIT CONSTANT IN BEWEGING

TOEN	NU	STRAKS
Homogene samenleving	Heterogene samenleving	Creëer de ruimte voor ontmoeting
Aanvankelijk vormden de bewoners die naar Buitenveldert verhuisden een homo-gene groep. Al vroeg verhuisden ook veel jonge joodse gezinnen. Belangrijke factor was de nabijheid van joodse voorzienin-gen.	Samenleving is veel diverser geworden. Voorbeeld: Specifiek voor Buitenveldert zijn er veel Japanse te vinden. Zij hebben een klein micro-klimaat met eigen voor-zieningen. Mede onder invloed van de Zuidas, is er ook een expat-gemeenschap bijgekomen.	Een 'high trust society' (SCP, 2024). Het sociaal vertrouwen is hoog: de meeste mensen voelen zich verbonden met elkaar en ze voelen zich thuis in Nederland, maar dit geldt niet voor iedereen. Samen ver-schillend.

VERANDERING IN GROOTTE EN SAMENSTELLING HUISHOUDENS

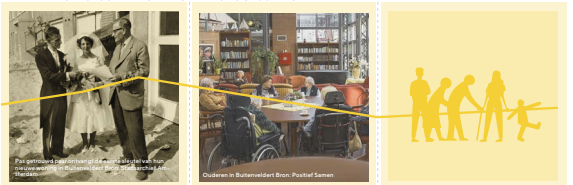

TOEN	NU	STRAKS
Veelal gezinnen: vaak veel personen per woning	Verdunning huishoudens	Verdichting inzitten om levenslang wonen in de wijk mogelijk te maken
Afstemming bewoners en woningen. In korte tijd had de wijk veel gezinnen met kinderen.	Tegenwoordig naar verhouding veel ouderen, ca. 22% van de bevolking is 65 jaar of ouder. Ook samenlevingsopbouw is veranderd. Er zijn meer alleenstaanden en gezinnen krijgen gemiddeld minder kinderen. De bevolkingsdichtheid is nog maar half zo hoog dan begin van de wijk.	Doorstroming binnen de wijk bevorderen met meer passende woningen: Levensloopbestendige woningen Toevoegen van kleinere woningen

AUTO LANG DOMINANT GEWEEST IN RUIMTELIJKE KEUZES

TOEN	NU	STRAKS
"Ruime rijwegen garanderen - ook in de toekomst - een vlotte doorstroming van het verkeer"	Alles in de wijk is auto-bereikbaar	Langzaam verkeer leidend en sti-muleren auto als gedeeld bezit
De wijk is ontworpen voor autobezit. In het zuidelijke deel van de wijk heeft de helft van de woningen een garagebox of inpan-dige garage. Voorbeeld: Drive-inwoningen.	Vandaag is dit grotendeels hetzelfde. Gepar-keerde auto's bepalen het beeld. In delen van de wijk onderbezetting van parkeren. Voorbeeld: De garages zijn te klein voor moder-nere auto's of zijn omgebouwd naar woon-wer-kruimte. Bewoners parkeren op de oprit.	Autoafhankelijkheid verminderen door bereikbaarheid verbeteren in slecht be-reikbare delen van de wijk. Langzaam ver-plaatsingen leidend maken en verbeteren OV-toegankelijkheid in slecht bereikbare delen. Ruimte die hiervoor vrijkomt is een kans om ontmoeting centraal te stellen.

COMMERCIE BOVEN ONTMOETING

TOEN	NU	STRAKS
"Veilig winkelen op één de winkelpleintjes"	Tweedeling in voorzieningen	Verdichten om winkelpleintjes te activeren
Ruim aanbod aan voorzieningen voor gehele samenleving waar ontmoeting ook centraal staat. Speciaal ontworpen winkel-pleinen verspreid door de wijk. Voorbeeld: Ohnewald, Gelderlandplein.	Winkelpleinen overdekt en daardoor minder levendig, minder overlap tussen ontmoeten en winkelen. Voorbeeld: Gelderlandplein exclusief win-kelcentrum geworden.	Strategisch verdichten om draagvlak voor (buurt)voorzieningen te ondersteunen. Voorzieningen toegankelijk voor iedereen en ontmoeting faciliteren. Voorbeeld: Kastelenstraat heractiveren.

MUST

Toekomst-waarde
Wat was, wat is, wat kan

1981 Buitenveldert gezien vanuit de het zuiden, voordat de Zuidas was ontwikkeld.
Bron: Stadsarchief Amsterdam

HARMONIE IN STEDENBOUWKUNDIG RITME IS ZOEK

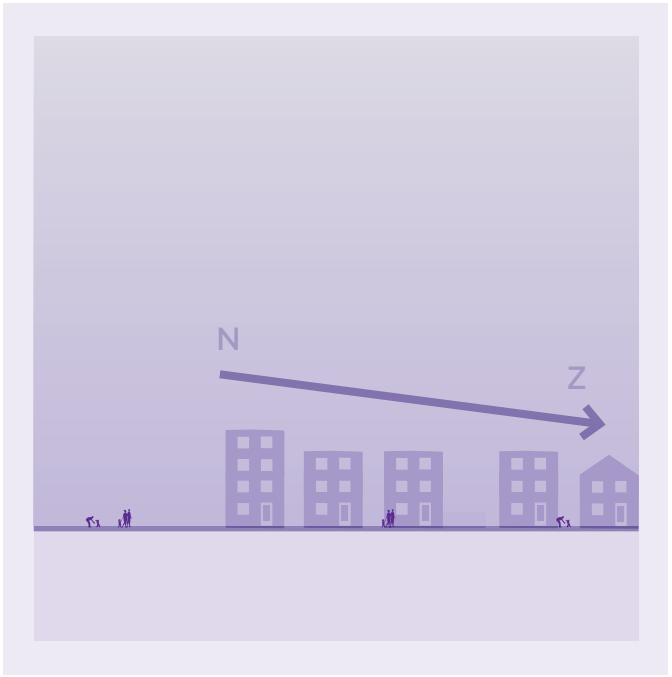

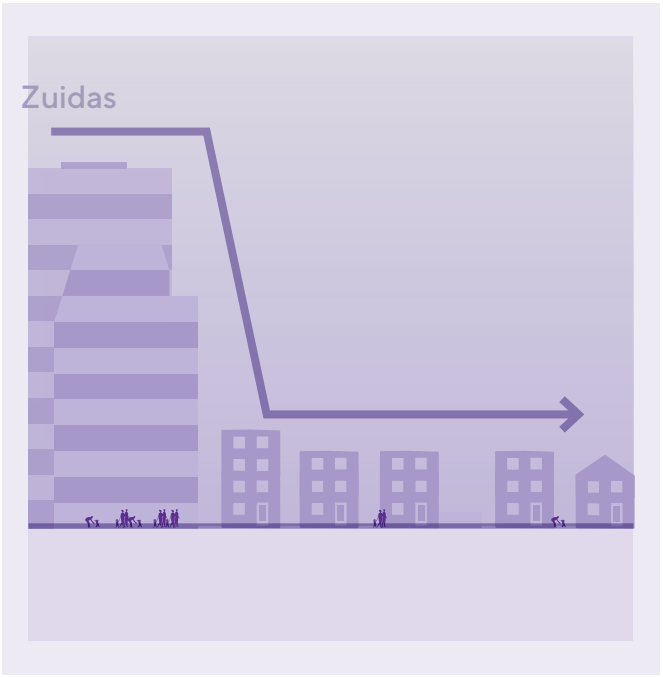

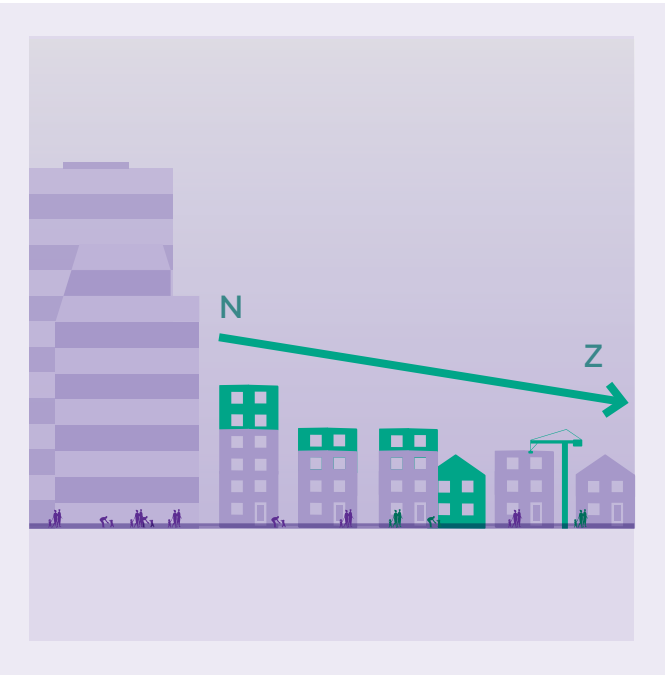

TOEN

AUP: “Hoog- en laagbouw wisselen elkaar harmonisch af”

Buitenveldert is opgebouwd volgens zorgvulde stedenbouwkundig ritmes.

NU

Schaalbreuk door Zuidas en zoekend naar visie op verdichting

Hoogtewerking van de torens van de Zuidas doorbreken het ritme.

STRAKS

Harmonie zoeken en overgangen verzachten

Zuidas geeft aanleiding om hoger te bouwen aan noordkant en minder intensief in het zuiden.

2024 links Buitenveldert, rechts Zuid
Bron: Flickr Amsterdam Zuidas

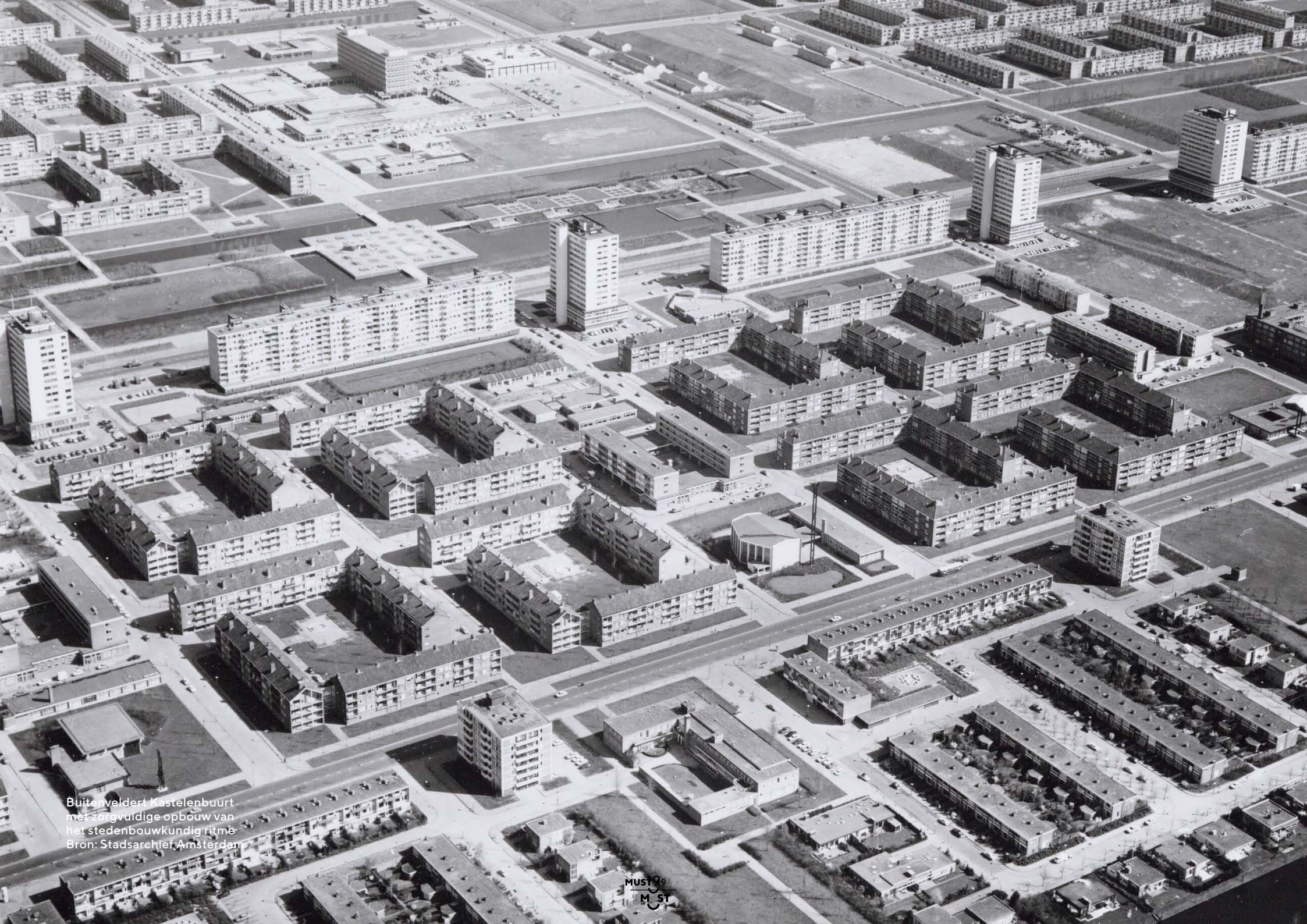

Buitenveldert Kastelenbuurt met zorgvuldige opbouw van het stedenbouwkundig ritme
Bron: Stadsarchief Amsterdam

WAT WAS?

Architect: C. Keesman

Ennemaborg
Gelderlandpleinbuurt

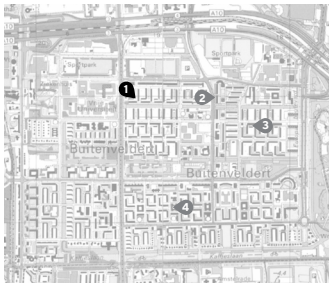

WAT IS?

Ennemaborg
Gelderlandpleinbuurt

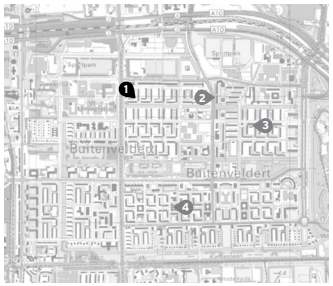

WAT KAN?

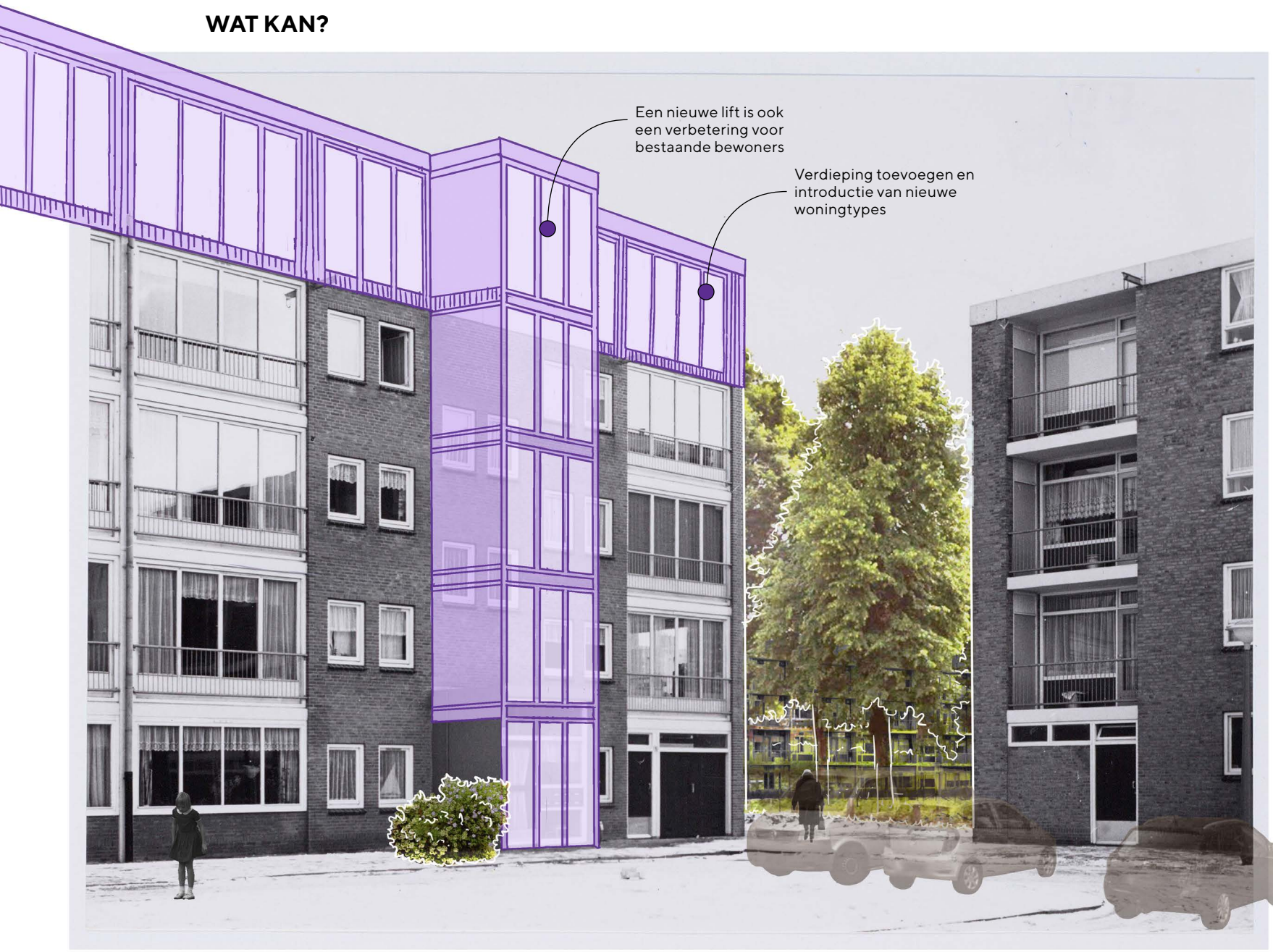

Ennemaborg Gelderlandpleinbuurt

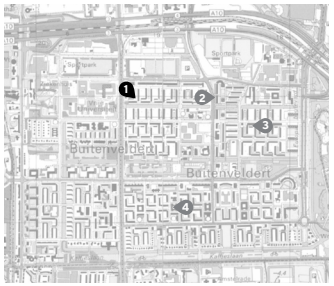

Toekomstwaarde

Belevingswaarde

Gebruikswaarde

Belevings-waarde

Wat was, wat is, wat kan

Uitzicht van gepensioneerd echtpaar op Amsterdamse Bos vanuit flat aan Bolestein (2015)
Bron: Mariin Scheeres

BOMEN UITGEGROEID TOT MONUMENTEN

Kort na oplevering Nederstricht 110-216
(Buitenveldert Oostmidden)
Bron: Stadsarchief Amsterdam

Straatbeeld vandaag
Bron: Google Streetview

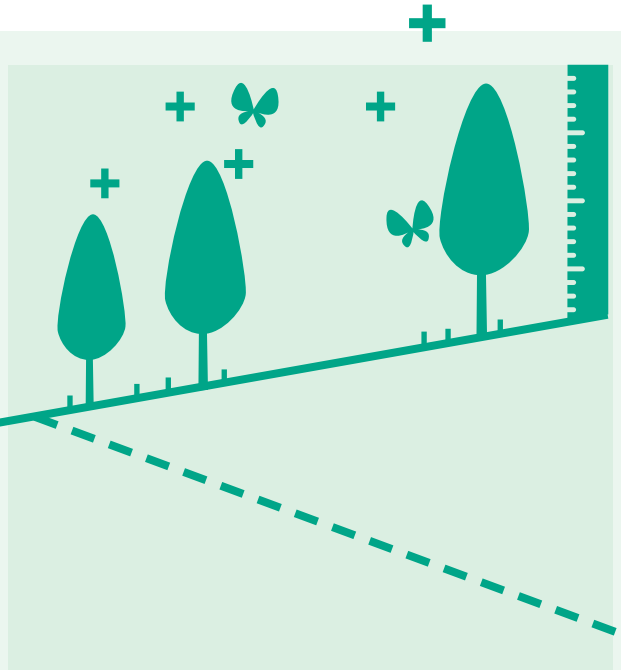

TOEN

Bomen net aangeplant

Structuur en beleving groen nog niet ver ontwikkeld na oplevering.

NU

Volwassen bomen bepalen het beeld

Zijn beeldbepalend en vormen stedelijke ruimtes.

STRAKS

Diversiteit in bomenbestand

Behouden monumentale kwaliteit bomen.

Bomen van verschillende generaties.

Diversiteit leeftijd en soorten.

Nederstricht 110-216 (Buitenveldert Oostmidden)
Bron: Google Streetview

WAT KAN?

Ennemaborg
Gelderlandpleinbuurt

Toekomstwaarde
Belevingswaarde
Gebruikswaarde

Gebruiks-waarde

Wat was, wat is, wat kan

Eerste steenlegging Buitenveldert door dr. M.J. Prinsen, commissaris van de koningin in Noord-Holland op 2 juni 1958
Bron: Stadsarchief Amsterdam

VERANDERING IN SAMENSTELLING HUISHOUDENS

Pas getrouwd paar ontvangt de eerste sleutel van hun nieuwe woning in Buitenveldert Bron: Stadsarchief Amsterdam

Ouderen in Buitenveldert Bron: Positief Samen

TOEN

Veelal gezinnen: vaak veel personen per woning

Afstemming bewoners en woningen. In korte tijd had de wijk veel gezinnen met kinderen.

NU

Verdunning huishoudens

Tegenwoordig naar verhouding veel ouderen, ca. 22% van de bevolking is 65 jaar of ouder. Ook samenlevingsopbouw is veranderd. Er zijn meer alleenstaanden en gezinnen krijgen gemiddeld minder kinderen. De bevolkingsdichtheid is nog maar half zo hoog dan begin van de wijk.

STRAKS

Verdichting inzitten voor levenslang wonen in de wijk

Doorstroming binnen de wijk bevorderen met meer passende woningen door o.a.:

- Levensloopbestendige woningen
- Toevoegen van andere woningtypen

WAT KAN?

Ennemaborg Gelderlandpleinbuurt

Toekomstwaarde
Belevingswaarde
Gebruikswaarde

Ennemaborg Gelderlandpleinbuurt

- Toekomstwaarde
- Belevingswaarde
- Gebruikswaarde

3. Naar een nieuwe waardekaart
Waarde van het geleefde Buitenveldert

Kansen en waardekaart verkenning verdichting AUP-model Buitenveldert

Toekomstwaarde

Cultuur-historische waarde

- Ordekaart AUP totaalwaardering orde 1
- Monumenten en beeldbepalende gebouwen (incompleet)

Verdichtingsstrategieën

- Kansrijke gebiedstransformatie niet-AUP gebieden
- Kansrijk gebiedsverdichting binnen bestaande kavel
- Verkenningsgebied van woningen naar woonplekken
- Zoekruimte verdichting in publieke ruimte
- Transformatie mogelijkheid garageboxen
- ...
- ... vul aan!

Belevingswaarde

Bestaande waardes en idealen

- Hoofdbomenstructuur
- Levendige plinten (nog niet op de kaart)
- Moestuinen Buitenveldert
- Lichtjesfestival route 2024
- ...
- ... vul aan!

Gebruikswaarde

Bestaande waardes en idealen

- Gewaardeerde ontmoetingsplekken
- Scholen
- Gebedshuizen
- Tramhaltes
- Pleinen en voorzieningencentra
- Lunchwandeling Zuidas-Gelderlandplein
- Buslijnen binnen de wijk (nog niet op de kaart)
- ...
- ... vul aan!

Algemeen

Randvoorwaarden

- LIB 4 zone (woningbouw onder voorwaarden)
- LIB 5 zone (in principe geen woningbouw)
- Hoofdgroenstructuur (Gem. Amsterdam

Meekoppelkansen

- Energielabel D of lager
- Woningen in corporatiebezit

Verdichtingsmaatregelen

- Optoppen platte daken appartementengebouwen
- Ombouwen bergingen begane grond
- Optoppen en bergingen ombouwen
- Kansrijke locatie voor nieuwbouw binnen AUP-gebied
- Woningen splitsen
- Onderhuur woning
- Kangaroowoning in achtertuin
- ...
- ... vul aan!

● *Sturende aanpak* / ● *Faciliterende aanpak*

50 100 150 meter

MUST

Staks aan de tafel

1. Aanvullen van de waardekaart
2. Impressies op ooghoogte. Wat verbeelden we?
3. Reacties op Wat was, wat is, wat kan

- Toekomstwaarde
- Belevingswaarde
- Gebruikswaarde
- Verdichtingsmaatregelen

